

Versie 10 juni 2020

Motie: Budgetneutrale overgang naar Omgevingswet

De Algemene Ledenvergadering van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, bijeen op d.d. xx september 2020,

Stelt vast dat,

- de Omgevingswet een Rijkswet is die de gemeenten verplicht (onder medebewind) moeten uitvoeren;
- er op dit moment onvoldoende duidelijkheid is over de lasten en vermeende opbrengsten die de in- en uitvoering van de Omgevingswet met zich mee brengt;
- meerdere gemeenten zich daar in toenemende mate zorgen over maken;
- we de lasten van de invoering en uitvoering van de Omgevingswet niet op onze inwoners en bedrijven willen afwentelen;
- we ook niet willen inboeten op de doelstellingen en ambities die we gezamenlijk nastreven bij de uitvoering van de Omgevingswet;
- de begrotingen van gemeenten het niet toelaten extra financiële lasten op te vangen;

Overwegende dat,

- VNG heeft ingestemd met het "Hoofdlijnenakkoord financiële afspraken stelselherziening Omgevingsrecht";
- hoewel dat niet gebruikelijk is, het ministerie, IPO, VNG, en UVW daarin hebben afgesproken dat de transitiekosten worden gedragen door de bevoegde gezagen;
- daar tegenover staat dat de veronderstelde structurele besparingen die samenhangen met de Omgevingswet ten gunste komen van ieder van de betrokken partijen en derhalve niet worden gekort op het gemeentefonds;
- deze afspraken voor gemeenten alleen acceptabel zijn, als de hoogte van de structurele baten (op middellange termijn) opwegen tegen de lasten van invoering en uitvoering van de Omgevingswet;
- er naar huidige inzichten geen sprake is van structurele besparingen, ook niet op termijn;
- het niet verantwoord is om te besluiten de Omgevingswet in te voeren zolang er geen zekerheid is over een budgetneutrale overgang;
- we, onder verwijzing naar artikel 13 uit het hoofdlijnenakkoord¹, op die beslissing als gezamenlijke gemeenten invloed willen uitoefenen.

Besluit om VNG op te dragen om:

1. de gemeenten op dit onderwerp te raadplegen in een (bijzondere) algemene ledenvergadering alvorens ze een standpunt inneemt over de definitieve implementatie;
2. daarbij de randvoorwaarde te stellen dat de overgang naar de Omgevingswet voor gemeenten op middellange termijn (<10 jaar) budgetneutraal zal verlopen.

En gaat over tot de orde van de dag.

¹ 13. In ieder geval een half jaar voor inwerkingtreding van de wet vindt overleg plaats zodat het geheel van financiële consequenties, zoals op dat moment bekend, in ogenschouw kan worden genomen. Dit kan aanleiding geven om nadere afspraken te maken over de begrenzing van de afgesproken bedragen (kosten en bespaarde kosten) of de ambitie in de uitvoering.

Bijlage 1: Motivatie van motie "budgetneutrale overgang naar Omgevingswet"

Inleiding en doel

Alle gemeenten zijn druk bezig met de voorbereidingen op de komst van de Omgevingswet per 1 januari 2022. Omgevingsvisies worden geschreven, de implementatie van het Digitaal Stelsel krijgt steeds meer vorm en er vindt onderzoek plaats naar de gevolgen van de wet op de legesinkomsten. Deze onderwerpen raken ook het financiële domein. Over deze financiële kant van de invoering van de Omgevingswet, maken gemeenten zich zorgen. Om deze reden is door gemeenten een motie voor de Algemene Ledenvergadering van de VNG van xx september 2020 voorbereid. Voorliggende bijlage dient als achtergrondinformatie bij de motie.

Consequenties Omgevingswet voor gemeentelijke begroting

Een aantal gemeenten concludeert op basis van een begroting van zowel de invoerings- als de structurele lasten dat er niet alleen sprake is van een onderschatte hoge invoeringslast maar ook van aanzienlijke structurele lasten. Als gevolg hiervan zijn er directe consequenties voor de gemeentebegrotingen, die niet de ruimte bieden om deze extra financiële lasten op te vangen. Dat is mede het gevolg van de almaar stijgende lasten die de decentralisaties in het Sociaal Domein met zich meebrengen, zonder daar door het Rijk in voldoende mate voor te zijn gecompenseerd.

Het is een feit dat de doelstellingen en de ambities van de Omgevingswet door de gemeenten worden onderschreven. Desondanks kunnen de financiële consequenties negatieve gevolgen hebben voor het ambitieniveau en de kwaliteit van de invoering en uitvoering van de Omgevingswet. Dat zou zonde zijn.

Hoofdlijnenakkoord

Bij het sluiten van het hoofdlijnenakkoord is er vanuit gegaan dat de invoeringslast op termijn zou worden terugverdiend door de structurele baten. Bij een negatieve uitkomst van het verschil tussen structurele baten en structurele lasten is daarvan geen sprake. Daarmee wordt buiten de scope van de afspraak in het hoofdlijnenakkoord getreden en treedt artikel 10 van het hoofdlijnenakkoord in werking.

In artikel 10 van het hoofdlijnenakkoord staat: "*Partijen treden in onderling overleg wanneer één van de partijen motiveert en onderbouwt dat significant buiten de scope van het bestuursakkoord en deze financiële afspraken wordt getreden.* In artikel 10 van het hoofdlijnenakkoord staat tevens dat: "*De principe-afspraken over de kostenverdeling blijft van kracht bij het zoeken naar oplossingen in een gesprek over het maken van additionele afspraken.*". Een strikt juridische vertaling daarvan is onredelijk indien de verdeling van de totale kosten tussen partijen onderling onevenredig is. Hierover zijn in die situatie nadere afspraken nodig waarbij dit deel van artikel 10 van het hoofdlijnenakkoord buiten werking zou moeten worden gesteld.

Onderzoeken

Op dit moment worden er in opdracht van de interbestuurlijke werkgroep financiën Omgevingswet onderzoeken verricht naar de incidentele en structurele lasten. Wij waarderen dat er nu ook aandacht is voor de te verwachten structurele effecten van de invoering van de Omgevingswet en hopen dat deze onderzoeken meer duidelijkheid zullen verschaffen over de lasten. Omdat deze duidelijkheid echter nog niet voorhanden is en er geen zicht is op een budgetneutrale overgang, is onze zorg niet weggenomen.

Motie

Om te voorkomen dat de implementatie plaats vindt, terwijl er nog geen zekerheid is over een budgetneutrale overgang naar de Omgevingswet dienen we bijgaande motie in. De motie heeft ten doel om het belang van de financiële gevolgen extra onder de aandacht te brengen en daarmee VNG te steunen in haar overleg met het ministerie en de Koepels.